

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้นำมาเสนอตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

๑. วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการเขียนภาพประกอบลักษณะต่าง ๆ ของศิลปินโดยการหา

๑.๑ ค่ามัชฌิมเลขคณิต (Arithmetic Means)

๑.๒ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๑.๓ ค่าความเหมาะสมแต่ละระดับช่วยเกณฑ์ดังนี้

			การดู	ลายเส้น	สีน้ำ
$\bar{x}+2-3S.D.$	เหมาะสมมากที่สุด	ระหว่าง	๔.๖๐๗-๔.๔๒	๔.๐๔-๔.๓๔	๔.๓๑-๔.๖๗
$\bar{x}+1-2S.d.$	เหมาะสมมาก	ระหว่าง	๓.๗๑-๔.๐๖	๓.๗๒-๔.๐๓	๓.๔๔-๔.๓๐
$\bar{x}+1. S.D.$	เหมาะสมพอควร	ระหว่าง	๒.๘๔-๓.๗๐	๓.๐๘-๓.๗๑	๓.๒๐-๓.๘๓
$\bar{x}-1-2S.D.$	เหมาะสมน้อย	ระหว่าง	๒.๖๓-๒.๘๘	๒.๗๖-๓.๐๗	๒.๘๓-๓.๑๔
$\bar{x}-2-3S.D.$	เหมาะสมน้อยที่สุด	ระหว่าง	๒.๒๖-๒.๖๒	๒.๔๓-๒.๗๔	๒.๔๔-๒.๘๒

๑.๔ ค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way Analysis of Variance)

๑.๕ ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่ามัชฌิมเลขคณิตทีละคู่ (Tests on Differences Between Pairs of Means)

๒. วิเคราะห์ประวัติ และวิวัฒนาการของภาพเขียนประกอบหนังสือภาษาไทยสำหรับเด็ก

๓. วิเคราะห์ชีวประวัติและผลงานของศิลปินร่วมสมัยผู้เขียนภาพประกอบหนังสือภาษาไทยสำหรับเด็ก

เพื่อความสะดวกแก่การทำความเข้าใจผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ทางสถิติ ดังนี้

\bar{x}	หมายถึง ค่ามัชฌิมเลขคณิต
S.D.	หมายถึง ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
df.	หมายถึง ชั้นของความเป็นอิสระ
f	หมายถึง ค่าความแปรปรวนแบบทางเดียวที่ได้จากการคำนวณ
$p < .01$	หมายถึง ค่าสถิติที่คำนวณมีความเชื่อมั่นได้ ๙๙.๙๙ %

๑. การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการเขียนภาพประกอบลักษณะต่าง ๆ ของศิลปินที่มีความเหมาะสมกับเนื้อเรื่องของหนังสือสำหรับเด็กแต่ละประเภท

ผลการวิเคราะห์ค่ามัชฌิมเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว และทดสอบความแตกต่างระหว่างค่ามัชฌิมเลขคณิตที่ละคู่ของความคิดเห็นศิลปินได้เสนอไว้ในตารางที่ ๑ - ตารางที่ ๓

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๑ ค่ามัชฌิม เลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการเขียนภาพประกอบลักษณะต่าง ๆ ของศิลปินที่มีความเหมาะสมกับเนื้อเรื่องของหนังสือสำหรับเด็กแต่ละประเภท

เนื้อเรื่องของหนังสือสำหรับเด็ก ๑๒ ประเภท	ลักษณะของภาพประกอบ การ์ตูน ลายเส้น สีน้ำ	แปลความหมาย				
		๕	๔	๓	๒	๑
บทกล่อมเด็ก	\bar{X}	๓.๗๓	๓.๒๐	๓.๒๐		
	SD.	๐.๗๔	๐.๗๑	๐.๔๘		
นิทานชาวบ้าน	\bar{X}	๓.๑๗	๓.๖๓	๓.๑๓		
	SD.	๐.๕๔	๐.๗๑	๐.๕๐		
นิทานสอนคติธรรม	\bar{X}	๓.๓๐	๓.๗๒	๓.๒๓		
	SD.	๐.๕๔	๐.๘๓	๐.๕๖		
จินตนิยาย	\bar{X}	๓.๒๐	๓.๑๗	๔.๖๓		
	SD.	๐.๔๘	๐.๓๗	๐.๕๕		
เรื่องตลกขบขัน	\bar{X}	๔.๑๓	๓.๒๓	๓.๑๐		
	SD.	๐.๗๗	๐.๕๐	๐.๖๐		
ร้อยกรอง	\bar{X}	๓.๘๓	๓.๑๗	๓.๑๗		
	SD.	๐.๖๔	๐.๕๔	๐.๕๖		
เรื่องเกี่ยวกับสัตว์	\bar{X}	๓.๒๗	๓.๒๗	๓.๔๗		
	SD.	๐.๕๒	๐.๕๒	๐.๘๐		
เรื่องสมจริง	\bar{X}	๓.๒๓	๓.๘๓	๔.๐๓		
	SD.	๐.๕๐	๐.๔๗	๐.๔๑		
เรื่องผจญภัย	\bar{X}	๓.๐๓	๒.๙๗	๓.๗๓		
	SD.	๐.๖๑	๐.๖๑	๐.๘๒		
นวนิยายอิงประวัติศาสตร์	\bar{X}	๓.๑๐	๓.๘๐	๓.๘๐		
	SD.	๐.๔๘	๐.๖๐	๐.๕๖		
ชีวประวัติ	\bar{X}	๒.๘๐	๓.๘๗	๓.๓๗		
	SD.	๐.๕๐	๐.๗๓	๐.๕๕		
สารคดี	\bar{X}	๓.๓๐	๓.๓๐	๓.๘๖		
	SD.	๐.๕๓	๐.๕๔	๐.๗๓		
รวม	\bar{X}	๓.๓๔	๓.๓๔	๓.๕๖		
	SD.	๐.๓๖	๐.๓๒	๐.๓๗		

————— หมายความว่า ภาพการ์ตูน

————— หมายความว่า ภาพลายเส้น

..... หมายความว่า ภาพสีน้ำ

จากตารางที่ ๑ ผลของความคิดเห็นเกี่ยวกับถารเขียนภาพประกอบลักษณะต่าง ๆ ของศิลปิน ปรากฏว่า โดยเฉลี่ยแล้วศิลปินมีความเห็นว่า ภาพการ์ตูนมีความเหมาะสมที่ระดับมากที่สุดกับเนื้อเรื่องประเภทเรื่องตลกขบขัน และมีความเหมาะสมที่ระดับมากกับเนื้อเรื่องประเภทร้อยกรอง และบทกล่อมเด็ก รวมทั้งมีความเหมาะสมที่ระดับพอควรกับเนื้อเรื่องประเภทนิทานสอนคติธรรม สารคดี เรื่องเกี่ยวกับสัตว์ เรื่องสมจริง จินตนิยาย นิทานชาวบ้าน นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ เรื่องผจญภัย ตลอดจนมีความเหมาะสมที่ระดับน้อยกับเนื้อเรื่องประเภทชีวประวัติ

ภาพลายเส้น มีความเหมาะสมที่ระดับมากกับเนื้อเรื่องประเภท นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ชิวประวัติ นิทานสอนคติธรรม และมีความเหมาะสมที่ระดับพอควรกับเนื้อเรื่องประเภทนิทานชาวบ้าน เรื่องสมจริง สารคดี เรื่องเกี่ยวกับสัตว์ เรื่องตลกขบขัน บทกล่อมเด็ก จินตนิยาย ร้อยกรอง รวมทั้งมีความเหมาะสมที่ระดับน้อยกับเนื้อเรื่องประเภทเรื่องผจญภัย

ภาพสีน้ำ มีความเหมาะสมที่ระดับมากที่สุดกับเนื้อเรื่องประเภท จินตนิยายและมีความเหมาะสมที่ระดับมากกับเนื้อเรื่องประเภทเรื่องสมจริง เรื่องเกี่ยวกับสัตว์ รวมทั้งมีความเหมาะสมที่ระดับพอควรกับเนื้อเรื่องประเภทสารคดี เรื่องผจญภัย นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ชิวประวัติ นิทานสอนคติธรรม บทกล่อมเด็ก ตลอดจนมีความเหมาะสมที่ระดับน้อยกับเนื้อเรื่องประเภทร้อยกรอง นิทานชาวบ้าน และเรื่องตลกขบขัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๒ ค่าความแปรปรวนแบบทางเดียวของความคิดเห็นเกี่ยวกับการเขียนภาพประกอบลักษณะต่าง ๆ ของศิลปินที่มีความเหมาะสมกับเนื้อเรื่องของหนังสือสำหรับเด็กแต่ละประเภท

เนื้อเรื่องของหนังสือสำหรับเด็ก ๑๒ ประเภท	df.	F	P
บทกล่อมเด็ก	๒,๕๘	๑๔.๒๒	**
นิทานชาวบ้าน	๒,๕๘	๑๓.๗๘	**
นิทานสอนคติธรรม	๒,๕๘	๘.๔๑	**
จินตนิยาย	๒,๕๘	๑๑๐.๖๘	**
เรื่องตลกขบขัน	๒,๕๘	๓๒.๖๗	**
ร้อยกรอง	๒,๕๘	๑๗.๗๘	**
เรื่องเกี่ยวกับสัตว์	๒,๕๘	๒๕.๗๘	**
เรื่องสมจริง	๒,๕๘	๒๘.๕๐	**
เรื่องผจญภัย	๒,๕๘	๒๘.๔๗	**
นวนิยายอิงประวัติศาสตร์	๒,๕๘	๑๙.๖๐	**
ชีวประวัติ	๒,๕๘	๓๕.๐๕	**
สารคดี	๒,๕๘	๑๖.๘๘	**

** $p < .01$

จากตารางที่ ๒ ผลของการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนแบบทางเดียวของความคิดเห็นเกี่ยวกับการเขียนภาพประกอบลักษณะต่าง ๆ ของศิลปิน ปรากฏว่า ศิลปินมีความเห็นว่ภาพการ์ตูน ภาพลายเส้น และภาพสีน้ำ มีความเหมาะสมแตกต่างกันกับเนื้อเรื่องของหนังสือประเภท บทกล่อมเด็ก นิทานชาวบ้าน นิทานสอนคติธรรม จินตนิยาย เรื่องตลกขบขัน ร้อยกรอง เรื่องเกี่ยวกับสัตว์ เรื่องสมจริง เรื่องผจญภัย นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ชิวประวัติ และสารคดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

ตารางที่ ๓ ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่ามัธยฐาน เลขคณิตที่ละคู่ของความคิดเห็นเกี่ยวกับการเขียนภาพประกอบลักษณะต่าง ๆ ของศิลปินที่มีความเหมาะสมกับเนื้อเรื่องของหนังสือแต่ละประเภท

เนื้อเรื่องของหนังสือสำหรับเด็ก ๑๒ ประเภท	ความแตกต่างของภาพเขียนแต่ละคู่		
	การ์ตูน/ลายเส้น	การ์ตูน/สีน้ำ	ลายเส้น/สีน้ำ
บทกล่อมเด็ก	๑๐.๔๘**	๑๐.๔๘**	-
นิทานชาวบ้าน	๘.๔๙**	-	๘.๖๖**
นิทานสอนคติธรรม	๑๐.๐๘**	-	๑๑.๔๘**
จินตนิยาย	-	๘.๘๗**	๑๐.๒๑**
เรื่องตลกขบขัน	๑๑.๐๙**	๑๒.๖๒**	-
ร้อยกรอง	๑๑.๗๒**	๑๑.๗๒**	-
เรื่องเกี่ยวกับสัตว์	-	๘.๒๑**	๑๐.๔๘**
เรื่องสมจริง	-	๑๐.๔๘**	๘.๒๑**
เรื่องผจญภัย	-	๘.๘๗**	๑๐.๒๑**
นวนิยายอิงประวัติศาสตร์	๑๑.๗๒**	-	๑๐.๒๙**
ชีวประวัติ	๑๐.๔๘**	๘.๒๑**	๘.๒๑**
สารคดี	๑๐.๒๑**	-	๘.๘๗**

** p < .01

- หมายความว่า ค่าความแตกต่างระหว่างภาพแต่ละคู่ในหนังสือแต่ละประเภทแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

จากตารางที่ ๓ ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่ามัธยฐาน เลขคณิตที่ละคู่ของความคิดเห็นเกี่ยวกับการเขียนภาพประกอบลักษณะต่าง ๆ ของศิลปิน ปรากฏว่า ศิลปินมีความเห็นว่าภาพแต่ละคู่มีความเหมาะสมกับเนื้อเรื่องของหนังสือแต่ละประเภทแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๑ คือ ภาพการ์ตูนและภาพลายเส้น ภาพการ์ตูนและภาพสีน้ำ

มีความเหมาะสมแตกต่างกันกับเนื้อเรื่องประเภทเรื่องตลกขบขัน ร้อยกรอง และบทกล่อมเด็ก ภาพลายเส้นและภาพสีน้ำ ภาพลายเส้นและภาพการ์ตูน มีความเหมาะสมแตกต่างกันกับเนื้อเรื่องประเภท นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ชิวประวัติ นิทานสอนคติธรรม และนิทานชาวบ้าน ภาพสีน้ำและภาพลายเส้น ภาพสีน้ำและภาพการ์ตูน มีความเหมาะสมแตกต่างกันกับเนื้อเรื่องประเภท จินตนิยาย เรื่องสมจริง เรื่องเกี่ยวกับสัตว์ สารคดี และเรื่องผจญภัย

๒. การวิเคราะห์ประวัติและวิวัฒนาการของภาพประกอบหนังสือภาษาไทยสำหรับเด็ก

ผลการวิเคราะห์ยุคของภาพประกอบหนังสือภาษาไทยสำหรับเด็ก ลักษณะของภาพประกอบหนังสือภาษาไทยสำหรับเด็ก สีของภาพประกอบหนังสือภาษาไทยสำหรับเด็ก เทคนิคในการสร้างภาพประกอบหนังสือภาษาไทยสำหรับเด็ก ประเภทของหนังสือภาษาไทยสำหรับเด็ก ที่ใช้ภาพประกอบ และศิลปินผู้เขียนภาพประกอบหนังสือภาษาไทยสำหรับเด็ก ได้เสนอไว้ในตารางที่ ๔ ถึง ตารางที่ ๔

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ยุคของภาพประกอบหนังสือภาษาไทยสำหรับเด็ก

ยุคของภาพประกอบ	ลักษณะของยุค
ยุคที่ ๑. ระหว่างปี พ.ศ. ๒๓๖๔-๒๔๓๐	ภาพประกอบยังไม่มีการนำมาใช้กับหนังสือสำหรับเด็กในยุคนี้ เนื่องจากการบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ กระทำโดยการเขียนเป็นตัวอักษรไทยโบราณล้วน ๆ ด้วยสีรง หรือหมึกลงไปในสมุดข่อย ซึ่งเป็นสมุดไทยแต่เพียงอย่างเดียว โดยไม่มีการนำภาพประกอบมาใช้ประดับเนื้อเรื่อง หรืออธิบายเนื้อเรื่องแต่อย่างใด
ยุคที่ ๒. ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๓๐-๒๔๗๑	ยุคนี้เป็นยุคของภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กในโรงเรียน เพราะภาพประกอบเริ่มปรากฏในหนังสือสำหรับเด็กที่เป็นแบบเรียนก่อนเป็นครั้งแรก ภาพประกอบดังกล่าวได้นำมาใช้กับหนังสือแบบเรียนแทบทุกเรื่อง แต่ก็มีภาพประกอบที่นำนำมาใช้กับหนังสือสำหรับเด็กที่มีใช้แบบเรียนโดยเฉพาะ เช่นกัน คือ ภาพประกอบหนังสือที่กรมราชบัณฑิตสร้างขึ้นระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๕๕-๒๔๖๒ ซึ่งเป็นภาพแกะไม้ที่ถือได้ว่าเป็นภาพประกอบชุดแรกของหนังสือภาษาไทยสำหรับเด็ก
ยุคที่ ๓. ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๗๑-๒๔๙๐	ยุคนี้เป็นยุคของภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กประเภทนิทานและการ์ตูน เนื่องจากหนังสือทั้งสองประเภทได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง ภาพประกอบที่ใช้ในหนังสือนี้มีลักษณะต่างจากภาพประกอบในยุคหนังสือสำหรับเด็กในโรงเรียนที่เป็นภาพแกะไม้ เป็นภาพเขียนลายเส้น ขาวดำ และภาพเขียนการ์ตูนซึ่งส่วนใหญ่เป็นการ์ตูนเรื่องยาว
ยุคที่ ๔. ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๙๐-๒๕๑๕	ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กในยุคนี้มีความก้าวหน้ามากจนสามารถกล่าวได้ว่า เป็นยุคภาพประกอบก้าวหน้า ภาพประกอบยุคนี้มีหลายลักษณะ และได้นำมาใช้กับหนังสือสำหรับเด็กอย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ ยังมีการสร้างหนังสือภาพสำหรับเด็กโดยเน้นความสำคัญของภาพประกอบมากกว่าตัวหนังสือเป็นพิเศษด้วย
ยุคที่ ๕. ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๑๕-ปัจจุบัน	ยุคนี้เป็นยุคของภาพประกอบหนังสือประกวด เนื่องจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้จัดให้มีการประกวดหนังสือสำหรับเด็กเพิ่มขึ้น เป็นผลให้ภาพประกอบพัฒนาขึ้นไปกว่าเดิม คิดเป็นรุ่นใหม่ ๆ ได้ศึกษาค้นเทคนิคการเขียนภาพที่ทันสมัย ทำให้ภาพประกอบมีคุณค่ายิ่งขึ้น และส่งผลไปถึงการสร้างสรรคความเจริญพัฒนาให้แก่ประเทศไทย พร้อมทั้งเป็นการประกาศเกียรติคุณของชาติให้ประจักษ์แก่ชาวโลกอีกด้วย

** ยุคของภาพประกอบหนังสือวิเคราะห์ตามยุคของประวัติและพัฒนาการของหนังสือเด็กใน

นิทรรศการ ๑๕๐ ปีของหนังสือเด็กของบริษัทไทยวัฒนาพานิช

จากตารางที่ ๔ ปรากฏว่า แม้นั่งสือสำหรับเด็กจะมีกำเนิดขึ้นตั้งแต่ยุคที่ ๑ แล้วก็ตาม ภาพประกอบก็ยังคงหาได้นำมาใช้ในหนังสือสำหรับเด็กอย่างใดไม่ เพิ่งจะปรากฏหลักฐานการนำมาใช้ในยุคที่ ๒ ซึ่งเป็นยุคของภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กในโรงเรียน เป็นครั้งแรก จึงกล่าวได้ว่า ยุคที่ ๑ ภาพประกอบหนังสือยังไม่มีนำมาใช้ในหนังสือสำหรับเด็ก ส่วนภาพประกอบหนังสือในยุคที่ ๒ เป็นภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กที่เป็นหนังสือแบบเรียน รวมทั้งหนังสือที่สร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ให้เป็นหนังสือสำหรับเด็กโดยเฉพาะนอกเหนือไปจากแบบเรียนอีกด้วย ครั้นถึงยุคที่ ๓ ซึ่งเป็นยุคของภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กประเภทนิทานและการ์ตูน ภาพประกอบได้นำมาใช้กับหนังสือนิทาน ซึ่งเป็นหนังสือชุดอ่านประกอบของกระทรวงศึกษาธิการ และใช้เป็นภาพการ์ตูน ซึ่งเป็นการเริ่มต้นของภาพเขียนการ์ตูนหนังสือสำหรับเด็ก ต่อมาในยุคที่ ๔ หรือยุคภาพประกอบก้าวหน้าได้มีการนำภาพประกอบมาใช้กับหนังสือสำหรับเด็กอย่างกว้างขวางในหนังสือที่สร้างขึ้นโดยเอกชน และหนังสือที่สร้างขึ้นโดยกระทรวงศึกษาธิการ ภาพประกอบในยุคนี้ได้พัฒนาก้าวหน้าไปกว่าเดิมทั้งลักษณะและสีสำหรับในยุคที่ ๔ ซึ่งเป็นยุคของภาพประกอบหนังสือประกวด ภาพประกอบได้พัฒนาไปอย่างมาก เป็นผลเนื่องมาจากการประกวดหนังสือ ภาพประกอบถูกนำมาใช้กับหนังสือสำหรับเด็กทุกประเภท โดยมีเทคนิคและกรรมวิธีการสร้างภาพที่ทันสมัย ทำให้ภาพประกอบเหล่านั้นมีคุณค่า ตรงกับวัยและความต้องการของเด็กอย่างมากที่สุด

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๕ ผลการวิเคราะห์ลักษณะของภาพประกอบหนังสือภาษาไทยสำหรับเด็ก

ยุคของภาพประกอบ	ลักษณะของภาพประกอบ
ยุคที่ ๑. ระหว่างปี พ.ศ. ๒๓๖๔-๒๔๓๐	ยุคนี้ไม่ปรากฏว่ามีการนำภาพประกอบมาใช้กับหนังสือสำหรับเด็กแต่อย่างใด เพราะการบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ กระทำโดยการเขียนเป็นตัวอักษรไทยโบราณล้วน ๆ ด้วยสีรง หรือหมึกลงไปในสมุดข่อย ซึ่งเป็นสมุดไทยแต่เพียงอย่างเดียว
ยุคที่ ๒. ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๓๐-๒๔๗๑	ภาพประกอบหนังสือในยุคนี้มีลักษณะ เป็นภาพแกะไม้ นำมาใช้กับหนังสือสอนอ่าน เล่ม ๑ ซึ่งเป็นหนังสือแบบเรียนและเป็นหนังสือสำหรับเด็กด้วยเป็นครั้งแรก รวมทั้งใช้กับหนังสือที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นหนังสือสำหรับเด็กโดยเฉพาะ คือหนังสือของกรมราชบัณฑิตที่สร้างขึ้นระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๕๕-๒๔๖๒ หนังสือดังกล่าวมีภาพประกอบเป็นภาพแกะไม้ที่ถือว่าเป็นภาพประกอบหนังสือภาษาไทยสำหรับเด็กชุดแรก
ยุคที่ ๓. ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๗๑-๒๔๙๐	ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กในยุคนี้ มีลักษณะ เป็นภาพเขียนลายเส้น ขาวดำ และภาพเขียนการตูน นำมาเขียนในหนังสือนิทานของกระทรวงศึกษาธิการ และเขียนเป็นการตูนเรื่องยาวนับได้ว่าเป็นการเริ่มต้นของภาพการ์ตูนประกอบหนังสือภาษาไทยสำหรับเด็กในยุคต่อมาด้วย
ยุคที่ ๔. ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๙๐-๒๕๑๕	ยุคนี้ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก ได้นำสีน้ำเข้ามาใช้เป็นครั้งแรก ภาพสีน้ำจึงเป็นภาพเขียนลักษณะเด่นของยุค ภาพประกอบหนังสือซึ่งเป็นสีน้ำ ปรากฏให้เห็นในภาพปกหนังสือสำหรับเด็กของบริษัทประชาช่างกอน และนำมาใช้เป็นภาพประกอบหนังสือทั้งเล่มในหนังสือชุดอ่านประกอบภาษาไทยของกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน ๓ ชุด ซึ่งเป็นภาพประกอบสีน้ำที่สมบูรณ์แบบที่สุด
ยุคที่ ๕. ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๑๕-ปัจจุบัน	ภาพประกอบในยุคนี้มีหลายลักษณะด้วยกัน คือ ภาพการ์ตูน ภาพลายเส้น และภาพสีน้ำภาพประกอบดังกล่าวได้ใช้เทคนิคและกรรมวิธีในการสร้างภาพที่ทันสมัย เช่นภาพที่สร้างด้วยเครื่องพ่นสี (Air Brush) ทำให้ภาพประกอบพัฒนาเพิ่มขึ้นไปเป็นอันมาก ประกอบกับการจัดให้มีการประกวดหนังสือสำหรับเด็กของหน่วยงานต่าง ๆ เป็นประจำช่วยให้ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กของไทย มีคุณภาพ และคุณค่ามากขึ้น

จากตารางที่ ๕ ปรากฏว่า ลักษณะของภาพประกอบหนังสือภาษาไทยสำหรับเด็ก ซึ่งเริ่มในยุคที่ ๒ นั้น มีลักษณะเป็นภาพแกะไม้อย่างหยาบ ปรากฏในหนังสือสอนอ่านเล่ม ๑ ที่เป็นหนังสือแบบเรียนของกรมศึกษาธิการ และถือว่าเป็นหนังสือสำหรับเด็กด้วย ภาพแกะไม้ได้นำมาใช้กับหนังสือสำหรับเด็กที่สร้างขึ้นในระยะต่อมาอย่างกว้างขวาง รวมทั้งหนังสือที่จัด

ทำโดยกรมราชบัณฑิต ซึ่งมีวัตถุประสงค์ให้เป็นหนังสือสำหรับเด็กอย่างแท้จริงนอกเหนือไปจากแบบเรียน ครั้นถึงยุคที่ ๓ ภาพประกอบที่เป็นภาพแกะไม้ได้เปลี่ยนลักษณะไปเป็นภาพเขียนลายเส้น และภาพเขียนการ์ตูน ภาพเขียนลายเส้นได้นำมาใช้เป็นภาพประกอบในหนังสือนิทานของกระทรวงศึกษาธิการหลายเรื่อง นอกจากนั้น ยังปรากฏว่า มีการใช้ภาพเขียนการ์ตูนในตอนปลายยุคนี้อีกเช่นกัน ต่อมาในยุคที่ ๔ ภาพประกอบได้พัฒนาเพิ่มขึ้นโดยมีการนำเอาสีเข้ามาใช้ด้วย ภาพเขียนสีที่เป็นสีน้ำจึงเป็นลักษณะเด่นของยุค และปรากฏให้เห็นในภาพปกหนังสือสำหรับเด็กของบริษัทประชาช่างก่อน ส่วนภาพประกอบซึ่งเป็นสีน้ำตลอดทั้งเล่ม ได้แก่ภาพประกอบในหนังสือของกระทรวงศึกษาธิการชุดอ่านประกอบภาษาไทย จำนวน ๓ ชุด หลังจากนั้นภาพสีน้ำได้นำมาใช้เป็นภาพประกอบในหนังสือสำหรับเด็กอย่างแพร่หลาย ยุคที่ ๕ ภาพประกอบได้พัฒนาขึ้นไปเป็นอันมาก และมีหลายลักษณะ เช่น ภาพการ์ตูน ภาพลายเส้น ภาพสีน้ำ ภาพสีประเภทอื่น ๆ รวมทั้ง ภาพที่สร้างขึ้นด้วยเครื่องพ่นสี (Air Brush) อีกด้วย ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กในยุคนี้นับได้ว่า มีคุณภาพมาตรฐาน และมีความสมบูรณ์มากที่สุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๖ ผลการวิเคราะห์สีของภาพประกอบหนังสือภาษาไทยสำหรับเด็ก

ยุคของภาพประกอบ	ลักษณะของสี
ยุคที่ ๑. ระหว่างปี พ.ศ. ๒๓๖๔-๒๔๓๐	ยุคนี้ไม่ปรากฏว่ามีการนำภาพประกอบมาใช้กับหนังสือสำหรับเด็กแต่อย่างใด เพราะการบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ กระทำโดยการเขียนเป็นตัวอักษรไทยโบราณล้วน ๆ ด้วยสีรง หรือหมึก ลงไปในสมุดข่อย ซึ่งเป็นสมุดไทยแต่เพียงอย่างเดียว
ยุคที่ ๒. ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๓๐-๒๔๗๑	ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กในยุคนี้มีลักษณะ เป็นภาพแกะไม้ใช้วิธีจำลองภาพโดยการนำหมึกพิมพ์ทาบนแม่พิมพ์ แล้วพิมพ์ลงไปบนกระดาษ จะได้ภาพลายเส้นสีดำบนกระดาษสีขาวออกมา ซึ่งในทางการพิมพ์ เรียกว่าไม่มีสี จึงกล่าวได้ว่าภาพประกอบในยุคนี้ไม่มีสีเข้ามา เกี่ยวข้องด้วย
ยุคที่ ๓. ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๗๑-๒๔๘๐	ภาพประกอบหนังสือภาษาไทยสำหรับเด็กในยุคนี้แทนและ การดูนี้ได้ เปลี่ยนจากภาพแกะไม้ไป เป็นภาพเขียนลายเส้น ด้วยหมึกดำบนพื้นกระดาษขาว ซึ่งในทางการพิมพ์ เรียกว่าไม่มีสี ดังนั้นในยุคนี้ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กจึงยังไม่มีสีอยู่อีก เช่นกัน
ยุคที่ ๔. ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๘๐-๒๕๑๔	สีของภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กได้ปรากฏให้เห็นเป็น ครั้งแรกในยุคนี้ สีดังกล่าว เป็นสีน้ำใช้เขียน เป็นภาพปกหนังสือสำหรับเด็กของบริษัทประชาช่างก่อน หลังจากนั้นได้นำมาใช้ร่วมกับภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กทั้ง เล่มอย่างสมบูรณ์ แบบในหนังสือชุดอ่านประกอบภาษาไทยของกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน ๓ ชุด สีน้ำจึงเป็นสีของภาพประกอบที่เด่นที่สุดของยุค
ยุคที่ ๕. ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๑๕-ปัจจุบัน	สีของภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กที่นำมาใช้ในยุคนี้ เป็นสีประเภทอื่น ๆ หลายสี นอกเหนือไปจากสีน้ำที่ใช้กันอยู่ อย่างกว้างขวางแล้ว สีของภาพประกอบที่เป็นสีประเภทอื่น ๆ จึงนับว่าเด่นที่สุดของยุค รวมทั้งสีที่สร้างขึ้นด้วยเทคนิคต่าง ๆ เช่น สีจากเครื่องพ่นสี (Air Brush) และสีผสมระหว่างสีน้ำกับสีประเภทอื่น ๆ อีกด้วย

จากตารางที่ ๖ ปรากฏว่า สีของภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก มิได้มีขึ้นพร้อมกันกับภาพประกอบหนังสือที่มีกำเนิดมาตั้งแต่ ยุคที่ ๒. ซึ่งเป็นยุคภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กในโรงเรียนแต่อย่างใด เนื่องจากภาพประกอบในยุคนี้เป็นภาพแกะไม้ที่นำมาจำลองภาพพิมพ์ด้วยหมึกดำลงบนกระดาษสีขาว ซึ่งในทางการพิมพ์ เรียกว่า ไม่มีสี ทั้งสิ้น แม้ในระยะต่อมาคือยุคที่ ๓ ภาพสีก็ยังไม่ปรากฏว่ามีการนำมาใช้ในหนังสือสำหรับเด็กอยู่อีก เพราะภาพเขียน

ในยุคนี้ เป็นภาพเขียนลายเส้นที่เขียนด้วยหมึกดำบนพื้นสีขาว เช่นเดียวกับยุคที่ ๒ สีของภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กได้ปรากฏการนำมาใช้อย่างจริงจังในยุคที่ ๔ ซึ่งเป็นยุคของภาพประกอบก้าวหน้า สีที่ใช้ในภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กยุคนี้เป็นสีน้ำ ใช้เขียนเป็นภาพปกหนังสือสำหรับเด็กของบริษัทประชาช่างก่อน และนำมาเขียนในหนังสือชุดอ่านประกอบภาษาไทยของกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน ๓ ชุด หนังสือชุดนี้ นับว่าเป็นหนังสือสำหรับเด็กที่มีภาพประกอบซึ่งเขียนด้วยสีน้ำที่สมบูรณ์แบบที่สุดเป็นชุดแรก ต่อมาในยุคที่ ๕ ซึ่งเป็นยุคภาพประกอบหนังสือประกวด ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กที่เป็นสีประเภทอื่น ๆ หลายสี ได้นำมาใช้กับหนังสือสำหรับเด็กเพิ่มมากขึ้นนอกเหนือจากสีน้ำ รวมทั้งมีการใช้สีที่สร้างขึ้นด้วยเทคนิคในการเขียนภาพต่าง ๆ กัน เช่น สีจากเครื่องพ่นสี (Air Brush) และสีผสมระหว่างสีน้ำกับสีประเภทอื่น ๆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๗ ผลการวิเคราะห์เทคนิคในการสร้างภาพประกอบหนังสือภาษาไทย
สำหรับเด็ก

ยุคของภาพประกอบ	ลักษณะของ เทคนิค
ยุคที่ ๑. ระหว่างปี พ.ศ. ๒๓๖๔-๒๔๓๐	ยุคนี้ไม่ปรากฏว่ามีการนำภาพประกอบมาใช้กับหนังสือสำหรับเด็กแต่อย่างใด เพราะการบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ กระทำโดยการเขียนเป็นตัวอักษรไทยโบราณล้วน ๆ ด้วยสีรง หรือหมึกลงไปในสมุดข่อย ซึ่งเป็นสมุดไทยแต่เพียงอย่างเดียว
ยุคที่ ๒. ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๓๐-๒๔๗๑	ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กในยุคนี้เป็นภาพแกะไม้ ซึ่งใช้เทคนิคในการสร้างภาพโดยการร่างแบบบนแผ่นไม้แม่พิมพ์เสียก่อน จากนั้นจึงลงมือแกะภาพ การสร้างภาพแกะไม้ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งเสร็จสิ้นออกมาเป็นภาพ จะใช้มือทำเป็นส่วนใหญ่ มีเครื่องจักรเข้ามาเกี่ยวข้องบ้าง เฉพาะการพิมพ์เท่านั้น
ยุคที่ ๓. ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๗๑-๒๔๘๐	ยุคนี้ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กได้เปลี่ยนจากภาพแกะไม้ไปเป็นภาพเขียนลายเส้น ขาวดำ โดยใช้เทคนิคในการเขียนภาพด้วยปากกาเขียนลายเส้น และหมึก เขียนให้เป็นเส้นสีดำบนพื้นกระดาษขาว และจำลองภาพต้นฉบับเพื่อนำไปพิมพ์โดยใช้กล้องถ่ายภาพต้นฉบับโดยตรง ไม่ผ่านสะกรีน เมื่อพิมพ์ออกมาแล้วจะได้ภาพลายเส้นตรงตามต้นฉบับ การสร้างภาพประกอบในยุคนี้ได้เปลี่ยนจากการใช้มือทำโดยตลอดมาเป็นการใช้เครื่องมือ คือ ใช้กล้องถ่ายภาพสำหรับจัดทำแม่พิมพ์ แล้วจึงนำไปพิมพ์ด้วยเครื่องพิมพ์ภายหลัง
ยุคที่ ๔. ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๘๐-๒๕๑๔	ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กในยุคที่ ๔ ซึ่งเป็นยุคที่ภาพประกอบเริ่มมีสีน้ำเข้ามารวมด้วยเป็นครั้งแรกนั้น การสร้างภาพประกอบใช้เทคนิคในการเขียนด้วยสีน้ำ และพู่กัน พร้อมทั้งจำลองภาพไปทำแม่พิมพ์โดยถ่ายภาพต้นฉบับผ่านสะกรีน ทำให้ภาพมีความชัดเจนสมบูรณ์ตรงตามต้นฉบับมากที่สุด ในตอนปลายยุค การพิมพ์ภาพประกอบโคกระทำโดยเครื่องพิมพ์ออฟเซต ซึ่งเป็นเครื่องพิมพ์ที่ทันสมัย ยุคนี้จึงเป็นยุคที่เครื่องจักรเข้ามามีบทบาทในการสร้างภาพประกอบเพิ่มมากขึ้น
ยุคที่ ๕. ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๑๕-ปัจจุบัน	ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กยุคภาพประกอบหนังสือประกวดใช้เทคนิคในการสร้างภาพด้วยปากกา พู่กัน และหมึก สีน้ำและสีประเภทอื่น ๆ หลายสี รวมทั้ง ภาพและสีจากเครื่องพ่นสี (Air Brush) ด้วย ภาพประกอบในยุคนี้จะถูกจำลองต้นฉบับไปพิมพ์โดยการถ่ายภาพผ่านสะกรีนแล้วจึงนำไปพิมพ์ด้วยเครื่องพิมพ์ออฟเซต การพิมพ์ด้วยเครื่องพิมพ์ออฟเซตช่วยให้ภาพประกอบมีคุณภาพดี มีความชัดเจนถูกต้องตรงตามต้นฉบับโดยที่เสียค่าใช้จ่ายในการจัดพิมพ์ไม่สูงจนเกินไปนัก การจัดทำภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กในยุคนี้ ใช้เครื่องจักรเข้ามาร่วมในการสร้างภาพมากกว่ายุคใด

จากตารางที่ ๗ ปรากฏว่า ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กที่มีกำเนิดขึ้นในยุคที่ ๒ ซึ่งเป็นยุคแรกของการนำภาพประกอบมาใช้กับหนังสือสำหรับเด็กนั้น มีภาพประกอบเป็นภาพแกะไม้ และใช้เทคนิคในการสร้างภาพโดยการร่างภาพบนแผ่นไม้เพื่อทำแม่พิมพ์ก่อน แล้วจึงแกะส่วนที่ไม่ต้องการออกให้ลึกลงไป ส่วนที่ต้องการพิมพ์คงปล่อยให้สูงไว้ ส่วนนี้จะเป็นส่วนที่ทำให้เกิดภาพ การสร้างภาพแกะไม้ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุดออกมาเป็นภาพจะใช้มือทำทั้งสิ้น ดังนั้นในยุคภาพประกอบที่เป็นภาพแกะไม้นี้ เทคนิคที่ใช้ในการสร้างภาพประกอบจึงอาศัยเครื่องมือและความสามารถของศิลปินเป็นสำคัญ ต่อมาในยุคที่ ๓ เทคนิคการสร้างภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กได้เปลี่ยนจากเดิมซึ่งใช้เครื่องมือแกะไม้ มาเป็นการใช้ปากกาเขียนลายเส้นกับหมึกดำในการเขียนภาพประกอบลงบนพื้นกระดาษขาว จากนั้นจึงใช้กล้องถ่ายภาพต้นฉบับเพื่อจำลองภาพไปพิมพ์โดยไม่ผ่านสะกรีน ยุคนี้การสร้างภาพประกอบต้องอาศัยเครื่องมือเข้ามาช่วยเพิ่มมากขึ้น ครั้นถึงยุคที่ ๔ ซึ่งเป็นยุคภาพประกอบก้าวหน้า เทคนิคการสร้างภาพประกอบจะเขียนด้วยสีน้ำ และฟู่กัน และจำลองภาพต้นฉบับไปทำแม่พิมพ์โดยการถ่ายผ่านสะกรีน จากนั้นจึงนำไปพิมพ์ด้วยเครื่องพิมพ์ออฟเซต ซึ่งเป็นเครื่องพิมพ์ที่ทันสมัยที่สุดที่มีใช้ในขณะนั้น ในยุคที่ ๕ เครื่องจักรได้เข้ามามีบทบาทในการสร้างภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กมากยิ่งขึ้นกว่ายุคใด เทคนิคการสร้างภาพประกอบส่วนใหญ่จะเขียนด้วย ปากกา ฟู่กัน และหมึก เขียนด้วยสีน้ำ และสีประเภทอื่น ๆ หลายสี รวมทั้งภาพและสีจากเครื่องพ่นสี (Air Brush) ซึ่งเป็นเทคนิคในการสร้างภาพที่อาศัยเครื่องจักรสร้างมิติใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กอีกด้วย ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กในยุคนี้ จะได้รับการจำลองภาพไปพิมพ์ และพิมพ์โดยเครื่องพิมพ์ออฟเซตแทบทั้งสิ้น เพราะการพิมพ์ด้วยเครื่องพิมพ์ออฟเซตให้คุณภาพดีในด้านการพิมพ์ โดยที่ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการจัดพิมพ์ไม่สูงจนเกินไปนัก

ตารางที่ ๘ ผลการวิเคราะห์ประเภทของ เนื้อเรื่องหนังสือภาษาไทยสำหรับเด็ก
ที่ใช้ภาพประกอบ

ยุคของภาพประกอบ	ลักษณะของประเภทหนังสือสำหรับเด็ก
ยุคที่ ๑. ระหว่างปี พ.ศ. ๒๓๖๔-๒๔๓๐	ยุคนี้ไม่ปรากฏว่ามี การนำภาพประกอบมาใช้กับหนังสือสำหรับเด็กแต่อย่างใด เพราะการบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ กระทำโดยการเขียนเป็นตัวอักษรไทยโบราณล้วน ๆ ด้วยสีรง หรือหมึกกลงไปในสมุดข่อย ซึ่งเป็นสมุดไทยแต่เพียงอย่างเดียว
ยุคที่ ๒. ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๓๐-๒๔๗๑	หนังสือสำหรับเด็กในยุคภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กในโรงเรียน ซึ่งมีภาพประกอบเป็นภาพแกะไม้ลายเส้นนี้ เป็นหนังสือที่มีเนื้อเรื่องประเภทเรื่องเกี่ยวกับสัตว์ และสิ่งของปรากฏให้เห็นเป็นครั้งแรกในหนังสือสอนอ่าน เล่ม ๑ ของกรมศึกษาธิการ หลังจากนั้นได้มีหนังสือประเภทสำหรับเด็กที่มีภาพประกอบอีกหลายเรื่อง ซึ่งเป็นหนังสือที่มีเนื้อเรื่องประเภทเรื่องสมจริง และสารคดี ส่วนหนังสือสำหรับเด็กที่กรมราชบัณฑิตสร้างขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๕๕-๒๔๖๒ เป็นหนังสือที่มีเนื้อเรื่องประเภทนิทานชาวบ้าน เรื่องผจญภัย และสารคดี
ยุคที่ ๓. ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๗๑-๒๔๙๐	หนังสือสำหรับเด็กในยุคนี้มีภาพประกอบเป็นภาพเขียนลายเส้น ขาวดำ และภาพเขียนการ์ตูน โดยมีเนื้อเรื่องประเภทนิทานสอนคุณธรรม เรื่องสมจริง และเรื่องเกี่ยวกับสัตว์ ปรากฏในหนังสือชุดนิทานปัญญาสาตก และหนังสืออ่านประกอบของกระทรวงศึกษาธิการ ตลอดจนในหนังสือการ์ตูนที่จัดทำโดยเอกชน ซึ่งมีเนื้อเรื่องประเภทนิทานชาวบ้านเช่นเดียวกัน
ยุคที่ ๔. ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๙๐-๒๕๑๕	หนังสือสำหรับเด็กในยุคนี้ใช้ภาพประกอบหลายลักษณะ โดยมีเนื้อเรื่องหลายประเภท คือ นิทานชาวบ้าน จินตนิยาย เรื่องเกี่ยวกับสัตว์ เรื่องสมจริง เรื่องผจญภัย รวมทั้งหนังสือภาพที่จัดทำขึ้นเป็นครั้งแรก โดยองค์การคำครูสภา ซึ่งมีเนื้อเรื่องประเภทนิทานชาวบ้านด้วย
ยุคที่ ๕. ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๑๕-ปัจจุบัน	หนังสือสำหรับเด็กในยุคภาพประกอบหนังสือประกวดเป็นหนังสือที่ใช้ภาพประกอบหลายลักษณะด้วยกัน และมีเนื้อเรื่องประเภทต่าง ๆ อย่างครบถ้วน จำนวน ๑๒ ประเภท คือ บทกล่อมเด็ก นิทานชาวบ้าน นิทานสอนคุณธรรม จินตนิยาย เรื่องตลกขบขัน ร้อยกรอง เรื่องเกี่ยวกับสัตว์ เรื่องสมจริง เรื่องผจญภัย นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ชีวิตประวัติ และสารคดี หนังสือเหล่านี้บังเกิดขึ้นได้ เป็นผลมาจากการประกวดหนังสือสำหรับเด็ก ทำให้หนังสือในยุคนี้มีความสมบูรณ์ทั้งในด้านภาพประกอบและเนื้อเรื่อง

จากตารางที่ ๘ ปรากฏว่า ประเภทของหนังสือภาษาไทยสำหรับเด็กที่มีภาพประกอบ เป็นภาพแกะไม้ลายเส้น และปรากฏให้เห็นเป็นครั้งแรกในยุคที่ ๒ หรือยุคภาพประกอบหนังสือ

สำหรับเด็กในโรงเรียนนั้น เป็นหนังสือประเภท เรื่องเกี่ยวกับสัตว์ ต่อมาจึง เป็น เรื่องสมจริง และสารคดี อีกหลายเรื่อง สำหรับเนื้อ เรื่องในหนังสือสำหรับเด็กที่สร้างขึ้นโดยกรมราชบัณฑิต ซึ่งนับว่าเป็นหนังสือสำหรับเด็กโดยแท้จริงที่มีใช้แบบเรียน เป็นหนังสือประเภท นิทานชาวบ้าน เรื่องผจญภัย และ สารคดี หนังสือชุดนี้มีภาพประกอบเป็นภาพแกะไม้ลายเส้นเช่นกัน ใน ยุคที่ ๓ หนังสือสำหรับเด็กที่มีภาพประกอบเป็นภาพลายเส้น ชาวคำ ได้แก่ หนังสือประเภท นิทานชาวบ้าน เรื่องเกี่ยวกับสัตว์ และ เรื่องสมจริง ต่อมาในยุคที่ ๔ หนังสือสำหรับเด็กที่มี เนื้อเรื่องประเภทต่าง ๆ ได้มีจำนวนมากขึ้น คือ นิทานชาวบ้าน จินตนิยาย เรื่องเกี่ยวกับสัตว์ เรื่องสมจริง เรื่องผจญภัย หนังสือที่มีเนื้อเรื่องประเภทต่าง ๆ เหล่านี้ใช้ภาพประกอบลักษณะ ต่าง ๆ กันออกไป ยุคที่ ๔ ซึ่งเป็นยุคภาพประกอบหนังสือประกวด หนังสือสำหรับเด็กมีเนื้อ เรื่องประเภทต่าง ๆ อย่างครบถ้วน ทั้ง ๑๒ ประเภท คือ บทกล่อมเด็ก นิทานชาวบ้าน นิทานสอนคติธรรม จินตนิยาย เรื่องตลกขบขัน ร้อยกรอง เรื่องเกี่ยวกับสัตว์ เรื่องสมจริง เรื่องผจญภัย นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ชีวิตประวัติ และ สารคดี ยุคนี้นับได้ว่า หนังสือสำหรับเด็กมีภาพประกอบ และเนื้อเรื่องที่มีคุณภาพ และได้มาตรฐานมากที่สุดกว่ายุคใด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ศิลปินผู้เขียนภาพประกอบหนังสือภาษาไทยสำหรับเด็ก

ยุคของภาพประกอบ	ลักษณะของศิลปิน
ยุคที่ ๑. ระหว่างปี พ.ศ. ๒๓๖๔-๒๔๓๐	ยุคนี้ไม่ปรากฏว่ามีการนำภาพประกอบมาใช้กับหนังสือสำหรับเด็กแต่อย่างใด เพราะการบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ กระทำโดยการเขียนเป็นตัวอักษรไทยโบราณล้วน ๆ ด้วยสีรง หรือหมึกลงไปในสมุดข่อย ซึ่งเป็นสมุดไทยแต่เพียงอย่างเดียว
ยุคที่ ๒. ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๓๐-๒๔๗๑	ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กในยุคนี้เป็นภาพแกะไม้ ศิลปินผู้เขียนภาพประกอบ ดังกล่าวได้จารึกนามลงไปในภาพที่สร้างเอาไว้ด้วย ส่วนใหญ่ได้แก่ นายแดง แม้ว่าต่อมาหนังสือสำหรับเด็กจะมีภาพประกอบอีกหลายเรื่องก็ตาม แต่ก็ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างภาพประกอบ ดังนั้น ศิลปินยุคแรกนี้ได้ชื่อว่าเป็นผู้สร้างภาพประกอบหนังสือภาษาไทยสำหรับเด็ก ซึ่งเป็นภาพแกะไม้คือ H.W.H. Verpik นายแดง นายโท นายสาย และนายกรเปรี๊ญ ซึ่งเป็นศิลปินของกรมราชบัณฑิต โดยมีหม่อมเจ้าประวิศ ชุมสาย เป็นนายช่างออกแบบ
ยุคที่ ๓. ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๗๑-๒๔๙๐	ภาพประกอบในยุคที่ ๓ เป็นภาพเขียนลายเส้น ชาวคำ ศิลปินผู้เขียนภาพประกอบที่มีความสามารถในการเขียนภาพลายเส้น ดังกล่าว ได้แก่ สมเด็จเจ้าฟ้า กรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ จิว (นามแฝง) และ เหม เวชกร ส่วนสวัสดิ์ พระพร และ ประยูร จรรยาวัชร์ นั้น มีความสามารถในการเขียนภาพการ์ตูน ซึ่งเป็นการตูนเรื่องยาว ศิลปินเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นศิลปินอิสระ
ยุคที่ ๔. ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๙๐-๒๕๑๔	ศิลปินผู้เขียนภาพประกอบในยุคนี้ได้เขียนภาพประกอบหลายลักษณะแตกต่างกันไปตามความสามารถ และความถนัดของศิลปิน คือ รงค์ ราชภูมิ ทิมล กภาพสิทธิ์ ถนัดในการเขียนภาพการ์ตูน จินดา (นามแฝง) สงวน รอดบุญ ถนัดในการเขียนภาพลายเส้น ส่วนมงคล วงศ์อุดม ถนัดในการเขียนภาพสีน้ำ ศิลปินดังกล่าวเป็นทั้งศิลปินอิสระ และเป็นศิลปินประจำสำนักพิมพ์เอกชน
ยุคที่ ๕. ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๑๔-ปัจจุบัน	ศิลปินผู้เขียนภาพประกอบยุคภาพประกอบหนังสือประกวดนี้มีจำนวนมากกว่ายุคใด มีทั้งศิลปินอิสระ ประจำสำนักพิมพ์ของรัฐ ประจำสำนักพิมพ์เอกชน ศิลปินดังกล่าวได้ใช้เทคนิคในการสร้างภาพประกอบแตกต่างกันไปหลายลักษณะ ตามความถนัดและความสามารถ เช่น ถรงค์ ประภาสะโนบล อรุณ วัชรสวัสดิ์ ถนัดในการเขียนภาพการ์ตูน พันัส สุวรรณบุญย์ ช่าง มุลพินิจ ถนัดในการเขียนภาพลายเส้น เฉลิม อัครกะพู เตรียม ชาชุมพร ถนัดในการเขียนภาพสีน้ำ เป็นต้น

จากตารางที่ ๔ ปรากฏว่า ศิลปินผู้เขียนภาพประกอบหนังสือภาษาไทยสำหรับเด็ก ซึ่งมีผลงานปรากฏให้เห็นในยุคที่ ๒ หรือยุคภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กในโรงเรียนนั้น

ส่วนใหญ่แล้วเป็นศิลปินกรมราชบัณฑิต ซึ่งมีหม่อมเจ้าประวิศ ชุมสาย เป็นนายช่างออกแบบ และมีช่างแกะคือ นายแดง นายโท นายสาย รวมทั้งช่างเขียน ได้แก่ นายกรเปรีญ ศิลปินเหล่านี้เป็นศิลปินประจำสำนักพิมพ์ของรัฐ มีหน้าที่ในการสร้างภาพประกอบหนังสือแบบเรียนของกรมศึกษาธิการ ครั้นถึงยุคที่ ๓ ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก ได้เปลี่ยนจากภาพแกะไม้ไปเป็นภาพเขียนลายเส้น ซึ่งเขียนด้วยปากกาและหมึก ศิลปินที่มีความสามารถในการเขียนภาพลักษณะดังกล่าว ได้แก่ สมเด็จเจ้าฟ้า กรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ จิว (นามแฝง) และเหม เวชกร ส่วนศิลปินที่มีความสามารถในการเขียนภาพการ์ตูน คือ สวัสดิ์ จุฑะสพ และประยูร จรรยาวัณย์ ศิลปินในยุคนี้มักเป็นศิลปินอิสระ ไม่ประจำทำงานให้กับสำนักพิมพ์แห่งหนึ่งแห่งใดโดยเฉพาะ ต่อมาในยุคที่ ๔ ซึ่งเป็นยุคภาพประกอบก้าวหน้า ศิลปินในยุคนี้มีความสามารถและมีความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นเช่นกัน ศิลปินได้ใช้เทคนิคและความสามารถในการเขียนภาพที่สามารถดึงดูดความสนใจ และให้อารมณ์แก่ผู้อ่านได้มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้มีการนำเอาสีน้ำเข้ามาใช้ร่วมกับการเขียนภาพประกอบด้วย ก็ยิ่งทำให้ภาพประกอบมีคุณค่ามากขึ้น ศิลปินที่มีชื่อเสียงในยุคนี้เป็นทั้งศิลปินอิสระ และศิลปินประจำสำนักพิมพ์เอกชน เช่น รงค์ ราชภูมิพิมล กานส์หิ์ จินดา (นามแฝง) สงวน รอดบุญ และ มงคล วงศ์อุคม เป็นต้น ศิลปินดังกล่าวได้เขียนภาพประกอบหลายลักษณะแตกต่างกันไปตามความถนัดของตัวเองเป็นใหญ่ ในยุคที่ ๔ ศิลปินผู้เขียนภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นกว่ายุคใด โดยเป็นทั้งศิลปินอิสระ ประจำสำนักพิมพ์ของรัฐ รวมทั้งประจำสำนักพิมพ์เอกชน ศิลปินได้ใช้เทคนิคในการสร้างภาพประกอบที่ทันสมัยทำให้ภาพประกอบหนังสือภาษาไทยสำหรับเด็กพัฒนา มีมาตรฐานทัดเทียมกับนานาประเทศ ศิลปินที่มีชื่อเสียง ความสามารถ และความถนัดต่าง ๆ กันในยุคนี้คือ ณรงค์ ประกาศะโนบล อรุณ วัชรสวัสดิ์ ถนัดในการเขียนภาพการ์ตูน พันัส สุวรรณะบุญย์ ช่วง มูลพิณิจ ถนัดในการเขียนภาพลายเส้น เฉลิม อัครกะพู และเตรียม ชาชุมพร ถนัดในการเขียนภาพสีน้ำ

๓. การวิเคราะห์ชีวประวัติ และผลงานของศิลปินร่วมสมัยผู้เขียนภาพประกอบหนังสือภาษาไทยสำหรับเด็ก ที่มีชื่อปรากฏตามประวัติ และวิวัฒนาการของภาพประกอบหนังสือภาษาไทยสำหรับเด็ก จำนวน ๔๐ คน

ผลการวิเคราะห์ชีวประวัติ และผลงานของศิลปินร่วมสมัยผู้เขียนภาพประกอบหนังสือภาษาไทยสำหรับเด็กเกี่ยวกับประเภทของศิลปิน อายุของศิลปิน การศึกษาในสถาบันศิลปะ ความถนัดในการเขียนภาพ ผลงานในการเขียนภาพประกอบ และภาพประกอบในหนังสือที่ได้รับรางวัล ได้เสนอไว้ในตารางที่ ๑๐

ตารางที่ ๑๐ การวิเคราะห์ประเภทของศิลปิน อายุของศิลปิน การศึกษาในสถาบันศิลปะ ความถนัดในการเขียนภาพ ผลงานในการเขียนภาพประกอบ และภาพประกอบในหนังสือที่ได้รับรางวัลของศิลปินร่วมสมัยผู้เขียนภาพประกอบหนังสือภาษาไทยสำหรับเด็ก

ชีวประวัติ/ผลงาน	จำนวนศิลปิน	ร้อยละ
ประเภทของศิลปิน		
อิสระ	๑๓	๓๒.๕๐
ประจำสำนักพิมพ์ของรัฐ	๑๓	๓๒.๕๐
ประจำสำนักพิมพ์เอกชน	๑๔	๓๕.๐๐
อายุของศิลปิน		
ระหว่าง ๒๐ - ๓๐ ปี	๑๔	๓๕.๐๐
ระหว่าง ๓๑ - ๔๐ ปี	๑๘	๔๕.๐๐
ตั้งแต่ ๔๑ ปีขึ้นไป	๘	๒๐.๐๐
การศึกษาในสถาบันศิลปะ		
วิทยาเขตเพาะช่าง	๑๔	๔๗.๕๐
มหาวิทยาลัยศิลปากร	๑๔	๓๕.๐๐
สถาบันการศึกษาอื่น ๆ	๗	๑๗.๕๐
ความถนัดในการเขียนภาพ		
ภาพการ์ตูน	๑๒	๓๐.๐๐
ภาพลายเส้น	๑๔	๓๗.๕๐
ภาพสีน้ำ	๑๓	๓๒.๕๐
ผลงานการเขียนภาพประกอบ		
มีผลงาน ๑ - ๓ เล่ม	๑๒	๓๐.๐๐
มีผลงาน ๔ - ๖ เล่ม	๘	๒๐.๐๐
มีผลงาน ๖ เล่มขึ้นไป	๒๐	๕๐.๐๐
ภาพประกอบในหนังสือที่ได้รับรางวัล		
จำนวน ๑ เรื่อง	๑๒	๓๐.๐๐
จำนวน ๒ เรื่อง	๒	๕.๐๐
ตั้งแต่ ๓ เรื่องขึ้นไป	๓	๗.๕๐

จากตารางที่ ๑๐ ผลของการวิเคราะห์ชีวประวัติและผลงานของศิลปิน ปรากฏว่าศิลปินร่วมสมัยผู้เขียนภาพประกอบหนังสือภาษาไทยสำหรับเด็ก จำนวน ๔๐ คน เป็นศิลปิน

ประจำสำนักพิมพ์เอกชน ร้อยละ ๓๕.๐๐ มีอายุระหว่าง ๓๑ - ๔๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๐๐ และมีความรู้ทางด้านศิลปะ โดยผ่านการศึกษาจากวิทยาลัยเพาะช่าง ร้อยละ ๔๗.๕๐ ศิลปินผู้เขียนภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กของไทย จำนวน ๕๐ คนนี้ มีความถนัดในการเขียนภาพ ซึ่งเป็นคุณสมบัติเฉพาะตัว คือ ถนัดในการเขียนภาพลายเส้นมากที่สุด ร้อยละ ๓๗.๕๐ และมีผลงานในการเขียนภาพประกอบหนังสือตั้งแต่ ๖ เล่มขึ้นไปมากที่สุด ร้อยละ ๕๐.๐๐ รวมทั้งได้รับรางวัลจากผลงานการเขียนภาพประกอบ ร้อยละ ๓๐.๐๐ อีกด้วย

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย